het Stadsrecht van Alkmaar

Alkmaar 1254 tolvrijdom stadsvrede Graaf Willem bede ius de non evocando 71 artikelen

VERDIEPINGSOPDRACHT

+ docentenhandleiding

TIJDZALHETLEREN
historisch educatief ontwerp en advies

Het Stadsrecht van Alkmaar
verdiepingsopdracht

Het stadsrecht is in de basis een juridisch document, maar geeft ook informatie over de bestuurlijke, economische en sociale aspecten van het stadsleven. Het is daardoor een veelzijdige bron waaraan verschillende onderzoeksvragen gesteld kunnen worden. In deze opdracht leren leerlingen relevante informatie te verzamelen bij een onderzoeksvraag en samen te vatten tot een antwoord op de onderzoeksvraag.

Onderwerp:
Het stadsrecht van Alkmaar als bron voor verschillende onderzoeksvragen.

Activiteit:
Leerlingen verzamelen uit het stadsrecht van Alkmaar relevante informatie voor verschillende onderzoeksvragen. Verschillende groepjes koppelen hun bevindingen aan elkaar terug, waardoor leerlingen inzicht krijgen dat dezelfde bron informatie kan geven bij verschillende onderzoeken. [1]

Tijdsduur:
1 à 2 lesuren. Wanneer gekozen wordt de groepjes hun bevindingen te laten uitwisselen, zijn waarschijnlijk twee lesuren nodig. Deze opdracht kan vooraf worden gegaan door de opdracht Stadsrecht van Alkmaar (ca. 1 à 2 lesuren).

Doelen:
- Leerlingen kunnen gegevens uit een bron selecteren op basis van een (onderzoeks)vraag
- Leerlingen verwerken informatie uit een bron tot een passend antwoord op een vraagstelling

Beginsituatie
Bovenbouw havo/vwo. Leerlingen kennen de achtergronden van het verlenen van stadsrecht (KA *De opkomst van de stedelijke burgerij en de toenemende zelfstandigheid van steden*)
De stof is reeds behandeld, deze opdracht is bedoeld als verbreding/verdieping.
Eventueel kan de opdracht Stadsrecht van Alkmaar als introductie worden gebruikt.

Voorbereiding
- Verdeel de klas in groepjes van vier leerlingen over de vraagstellingen
- Kopieer voor ieder groepje de bronteksten 1, 2, 3 en 4 van het stadsrecht
- Kopieer de leerlingbladen naar keuze. Er zijn 8 leerlingbladen: genoeg om een klas met 32 leerlingen 8 verschillende vragen te laten onderzoeken. Bij een kleinere klas kan gekozen worden voor minder vraagstellingen.

Instrueren
Wat: het stadsrecht van Alkmaar bestuderen om meer informatie te krijgen over het leven in de middeleeuwse stad.
Hoe: het selecteren van gegevens uit een bron op basis van een onderzoeksvraag.
Waarom: één bron kan soms informatie geven voor verschillende onderzoeksvragen. Het hangt van de vraagstelling af welke informatie uit een bron naar voren komt. Het onderbouwen van een vraagstelling met relevante gegevens is één van de historische vaardigheden uit het examenprogramma.

Uitvoeren
- Elk groepje leerlingen ontvangt een leerlingblad met daarop een vraagstelling. De docent kan ervoor kiezen de verdeling zelf in de hand te houden of de groepjes uit de vraagstellingen te laten kiezen.
- Leerlingen verdelen in hun groepje de bronteksten 1, 2, 3 en 4 zodat elke leerling één bronblad bestudeert.
- Elke leerling inventariseert welke wetsartikelen van zijn/haar bronteksten passend is bij de vraagstelling van het groepje.
- De leerlingen bespreken in het groepje de wetsartikelen die zij relevant achten voor de vraagstelling en formuleren op het leerlingblad een gezamenlijk antwoord op de vraag.

Nabespreken
- Groepjes wisselen hun antwoorden uit. Dit kan in verschillende vormen:
  - Elk groepje presenteert kort de vraagstelling en het geformuleerde antwoord, of leerlingbladen worden op het bord gehangen/over verschillende plekken in het lokaal verdeeld.
    of
  - De groepjes lopen langs elkaars uitgewerkte opdrachten en lezen de vraagstellingen en antwoorden.
- Bespreek: wat ging goed, wat was lastig?

Vervolg
- De vaardigheid onderbouwen/weerleggen van vraagstellingen is belangrijk bij het vak geschiedenis. Hier zal in de les vaker op teruggekomen worden.

---

[1] Deze opdracht is grotendeels overgenomen van de opdracht over het stadsrecht van Haarlem van Koen Henskens, www.koenheskens.nl/geschiedenisdidactiek

BRONTEKST 1

Willem, bij de genade van God Roomskoning altijd verheven, wenst allen die dit document zullen lezen zijn genade en al het goede toe. Het is gepast om de dingen die in de loop der tijd gebeuren, aan het geheugen van geschriften en aan de getuigenis van betrouwbare mannen toe te vertrouwen, opdat ze niet met het verstrijken van de tijd verloren gaan. Daarom willen wij dat het allen ter kennis komt dat wij uit liefde voor de vrijheid van de stad Alkmaar welwillend gestemd zijn tegenover het verzoek van de poorters van deze stad,

1. en hen hebben vrijgesteld van alle tol en tolheffing op het water en op het land in het graafschap Holland
2. Bovendien hebben wij de genoemde poorters zodanige vrijheid gegeven dat, als iemand iets niet bevalt met betrekking tot een van de poorters van Alkmaar, hij dienaangaande alleen maar rechtspraak van de schepenen moet krijgen, en wij noch ons nageslacht zullen dienaangaande iets anders eisen.
3. Als evenwel iemand van de omwonenden een van de voornoemde poorters onrecht of geweld aandoet met betrekking tot zijn goederen, die hij rechtmatig en onbetwist bezit, moet de schout van Alkmaar met allen, zowel arm als rijk, daar op af gaan en dat onrecht bestraffen, zonder onze rechten en die van de onzen daarmee aan te tasten.
4. Verder hebben wij na het overleg met ons en onze mannen het waardig gekeurd om toe te staan dat de stad Alkmaar dat recht geniet dat in de tekst van dit document is opgenomen, namelijk dat, als iemand, waarvandaan hij ook naar genoemde stad komt en poorter wil worden, de poorten en de toegangen voor hem open zullen staan, op voorwaarde dat hij ons en onze opvolgers en deze stad trouw zweert, waarbij hij vier penningen aan de schout, een penning aan de bode en voor het besluit van de schepenen drie schellingen betaalt, en nadat hij deze dingen gedaan heeft, zal hij voortaan van het poorterrecht gebruik kunnen maken.
5. Elke poorter zal evenwel, als het nodig is, veertig dagen kunnen krijgen in de maand juli en augustus om de oogst binnen te halen en evenveel dagen in de herfst om te zaaien buiten de grenzen van de bovengenoemde stad, op voorwaarde dat hij, nadat de genoemde tijd is verstreken, terugkeert naar de stad om daar te verblijven.
6. Op dezelfde wijze krijgt ieder die pas poorter is geworden, veertig dagen om zijn bezittingen naar bovengenoemde stad te verhuizen.
7. Wanneer evenwel een poorter voor de rechtbank gebracht moet worden, moet hij door de schout of diens bode opgeroepen worden om twee weken na de dag van dagvaarding voor het gerecht te komen.
8. Een opgeroepen poorter kan echter de termijn van dagvaarding vervroegen en verkorten, maar rechtens komen hem twee weken toe. De voornoemde manier van dagvaarden is alleen mogelijk in een rechtszaak, die tussen poorters gaat.
9. Als echter een vreemdeling een poorter voor de schout aanklaagt, zal de schout verplicht zijn de vreemdeling binnen drie dagen recht te doen voor het gemak van de vreemdeling.
10. Wanneer nu een poorter of een vreemdeling zich voor een klacht, waarvoor hij is aangeklaagd, alleen met zijn eigen hand moet rechtvaardigen, zal hij verplicht zijn zich onmiddellijk ter terechtzitting te rechtvaardigen.
11. Als hij echter door middel van getuigen moet verklaren dat hij onschuldig is, zal hij gedurende twee weken uitstel krijgen voor beraad, onder die voorwaarde evenwel dat alleen een poorter tegen een poorter getuigenis zal kunnen afleggen; en een gewone poorter, die getuigenis aflegt, zal verplicht zijn te zweren, een schepen of een gezworene echter zal zonder eed een getuigenis kunnen afleggen.
12. Wanneer iemand wordt gedagvaard voor een financiële kwestie, moet hij opgeroepen worden door de schout of de bode in aanwezigheid van minstens twee poorters, en in de dagvaarding moet de waarde van het geldbedrag worden vastgesteld; en als de gedagvaarde op de vastgestelde dag niet op de gerechtszitting verschijnt, zal de klager van de gedagvaarde zoveel geld krijgen als was vastgesteld in de dagvaarding tegen hem die gedaagd was; en de gedaagde moet, omdat hij niet is verschenen, aan de schout als boete drie schellingen Hollands betalen en de klager twee schellingen bij wijze van genoegdoening.
13. Bovendien als tijnslieden van een andere heer door ons, of door onze schout, voor de rechter zijn gedaagd, zal hun eigen heer hen kunnen onttrekken aan het gerecht, op voorwaarde dat hij getrouw belooft dat hij binnen twee weken een rechtvaardig vonnis moet vellen; indien hij dat niet doet, zal hij hen voortaan niet kunnen onttrekken aan de jurisdictie van de stad.
14. Voorts als een poorter door wie dan ook is aangeklaagd met betrekking tot een financiële kwestie, zal hij die aangeklaagd wordt, met zijn eigen hand kunnen zweren dat hij onschuldig is, tenzij de klager hem aanklaagt over de handgelofte, die in de volkstaal 'gewedde hand' wordt genoemd.
15. Wanneer echter iemand die met betrekking tot een onroerende zaak is gedagvaard voor het gerecht, niet op de eerste voor hem vastgestelde dag voor het gerecht verschijnt, moet hij voor een tweede maal gedagvaard worden, en als hij voor de tweede maal niet verschijnt, zal hij voor de derde maal gedagvaard worden, en indien hij dan [niet] komt, zal hij verplicht zijn aan de rechter genoegdoening te geven voor beide overtredingen door aan hem twee schellingen te betalen. Als hij evenwel voor de derde maal niet komt, verliest de gedagvaarde de rechtszaak en wordt de onroerende zaak, waarvoor de gedaagde is aangeklaagd, hem bij vonnis ontnomen. Indien evenwel de klager niet op enige dag van dagvaarding verschijnt, verliest hij de rechtszaak geheel en al.
16. Wanneer iemand een eed moet afleggen met betrekking tot een financiële kwestie, dan zal hij de rechtszaak kunnen verliezen als hij alleen maar in woorden de eed onjuist uitspreekt of inbreuk maakt op de wijze van zweren. Als hij echter met betrekking tot een onroerende zaak moet zweren, zal hij bij de eerste of de tweede eedaflegging zijn rechtszaak niet kunnen verliezen; als hij echter voor de derde maal zweert en de verplichte manier van zweren overtreedt en verkeerd zweert, verliest hij de rechtszaak en zal de onroerende zaak, waarover hij werd aangeklaagd, bij vonnis hem ontnomen worden en toegewezen worden aan de klager; en zo vaak als hij verkeerd heeft gezworen, zo vaak zal hij de schout genoegdoening geven door hem twee schellingen te betalen.

BRONTEKST 2

17. Bovendien zijn in deze stad drie jaarlijkse rechtszittingen ingesteld, de eerste op de eerste dinsdag na Driekoningen, de tweede op de maandag na de octaaf van Pasen en de derde op de maandag na het feest van Johannes de Doper; zij zijn hiervoor ingesteld dat iedere poorter, die in het bezit is van een of andere onroerende zaak, in welke van de drie hiervoor genoemde rechtszittingen ook maar kan verschijnen en daar over de onroerende zaak kan worden aangeklaagd, als er iemand is die hem aanvalt; als hij echter niet wordt aangeklaagd, moet hij daarna volgens vonnis van de schepenen zijn onroerende zaak in alle rust bezitten. En genoemde rechtszittingen moeten in de kerk worden afgekondigd. Het bezit in alle rust van een onroerende zaak zal echter alleen door schepenen en gezworenen kunnen worden bekrachtigd en bewezen.
18. Als in de stad een twist ontstaat en de schout komt tussenbeide en bepaalt dat de vrede van de graaf gedurende twee weken moet worden gehandhaafd, en hij wordt gehandhaafd, en hij beveelt dat de vrede van de graaf weer gedurende twee weken moet worden gehandhaafd, en een derde maal gedurende twee weken, en een vierde maal gedurende een jaar en een dag, en een vijfde maal gedurende een jaar en een dag, en een zesde maal gedurende een jaar en een dag, en één van de twistenden of beiden verzetten zich tegen het bevel van de schout, dan zal hij de graaf tien pond betalen
19. en ieder die een vrede breekt evenzoveel en hij moet aan de benadeelde tien pond betalen of zijn hand verliezen, dit in het geval dat hij door twee of meer schepenen is veroordeeld of dat zij zijn veroordeeld.
20. Als iemand een ander met een scherp werktuig verwondt en daarvoor is hij door twee of meer schepenen veroordeeld, zal hij tien pond aan ons betalen en de gewonde tien pond, of hij zal van zijn hand worden beroofd.
21. Bovendien als iemand alleen of met meerderen een ander in diens huis aanvalt en hem doodt, zal de aanvaller of geweldpleger met al zijn daar aanwezige medeplichtigen, als zij door twee schepenen zijn veroordeeld, in onze macht zijn of in die van onze opvolgers die onze rechtsmacht bezitten. Als de geweldpleger echter alleen of samen met anderen iemand in diens huis verwondt, maar niet dodelijk, zal de geweldpleger, tenzij alle schepenen vinden dat hij zwaarder gestraft moet worden, tien pond en ieder van zijn medeplichtigen 45 schellingen in Hollandse munt betalen aan ons of aan onze opvolgers, maar de gewonde zal hij naar het oordeel van de schepenen schadeloos stellen, als zij door schepenen daarvoor zijn veroordeeld.
22. Als echter hij, die in zijn eigen huis wordt aangevallen, door zich dapper te verdedigen de aanvaller en al zijn medeplichtigen, die met hem waren, doodt, zal hij voor iedere dode aan ons of onze opvolgers vier penningen betalen, en wij of onze opvolgers zullen verplicht zijn hem met betrekking tot deze zaak te beschermen en met de verwanten van de doden te verzoenen of hem een duurzame vrede te geven.
23. Evenzo zal iedere geweldpleger, als hij door schepenen is veroordeeld aan zijn geweldpleging, hoofd om hoofd, oog om oog en gelijk lid om gelijk lid van zijn eigen lijf moeten verliezen.
24. Bovendien als iemand zware en kapitale misdrijven pleegt, welke dan ook, hetzij hij op diefstal, op brandstichting, op roof, op het toedienen van vergif of van iets dodelijks wordt betrapt en door schepenen wordt veroordeeld, moet hij de hoogste en kapitale straf ondergaan; maar als iemand hiervan wordt beschuldigd en hij wordt niet door schepenen veroordeeld, zal hij zich kunnen rechtvaardigen door alleen met zijn hand te zweren.
25. Maar als iemand in zijn eigen huis een dief betrapt, zal hij de dief vasthouden, als hij dat kan, en zeven van zijn buren er bij roepen, en hij zal samen met zijn buren de vastgebonden dief zo lang vasthouden, totdat hij hem bij klaarlichte dag aan de schout kan overdragen, met de zaak die hij gestolen had, op de rug van de dief gebonden, en dan moet de schout de dief ter terechtzitting aanklagen en hij zal hem behandelen volgens het vonnis van de schepenen.
26. Als iemand, die schulden heeft aan een ander en niet in staat is zijn schulden te betalen, voor die schulden voor de schout wordt gedaagd, moet de schout de schuldenaar aan de hoede van de boden overdragen om twee weken lang vastgehouden te worden en gedurende die tijd door de boden te worden gevoed, en na twee weken zal de schout de schuldenaar in de macht geven van degene wiens schuldenaar hij is, onder die voorwaarde dat hij zijn schuldenaar zal voeden zonder hem lichamelijk slecht te behandelen, en hij zal hem vasthouden, totdat hij met hem tot een vergelijk komt of hem zijn schulden betaalt of totdat hij de schulden kwijtscheldt.
27. Als iemand tijdens een terechtzitting voor de schout verschijnt, wat voor zaak het ook is, zolang als het maar de schout aangaat, zal de schout van hem eenmaal, andermaal, ten derde male borgen eisen, en als hij zegt dat hij niemand heeft die hij als borg kan geven, zal zo iemand geen boeten aan de schout hoeven te betalen; maar als hij zwijgt en geen borgen aanwijst, zal de schout hem na hem gevangen genomen te hebben samen met de schepenen aan de bode in verzekerde bewaring geven en de bode zal hem in bewaring moeten houden en daarover aan de schout verantwoording afleggen.
28. Als een poorter voor het gerecht wordt gedaagd en er gaat met betrekking tot hem in rechte iets de schout aan en de poorter bezit zoveel goederen naar poortersrecht dat het zoveel waard is als het recht dat de schout met betrekking tot hem aangaat, dan kan zo'n poorter het gerecht verlaten zonder borg te stellen; maar als zo iemand zoveel goederen op hiervoor genoemde manier niet bezit, dan moet hij de zekerheid van borgen geven.
29. Als iemand tijdens de rechtszitting de schepenen tegenspreekt en een vonnis van hen, dat in hun gemeenschappelijk overleg volgens het stedelijke recht tijdens de rechtszitting is geveld, wederrechtelijk en hardnekkig tegenspreekt, zal hij aan ons of onze opvolgers tien pond Hollands moeten betalen als boete en aan elk van de schepenen een pond.
30. Ieder die een klap in het gezicht van een ander geeft, zal, als hij door twee schepenen is veroordeeld, aan de schout een pond betalen en aan de gekwetste een pond.
31. Als iemand in een of ander huis de heer des huizes aanvalt, zal hij hem tien pond boete betalen en de graaf tien pond; als hij iemand anders dan de heer des huizes in een of ander huis aanvalt, zal de aanvaller de heer des huizes tien pond betalen, de aangevallene tien pond en de graaf tien pond, en dat wanneer het gewapenderhand gebeurde, indien hij door de schepenen als boosdoener wordt veroordeeld.

BRONTEKST 3

32. Als iemand van hen die buiten wonen, in aanwezigheid van de schepenen een schuld bevestigt en er niet voor zorgt die te betalen, hoewel hij daartoe gemaand wordt, zal hij om de veertien dagen gedurende zes weken voor het gerecht van Alkmaar gedagvaard worden, en verschijnt de schuldenaar niet voor het gerecht, dan zal hij verbannen worden en zal hij nooit van de ban bevrijd worden, totdat hij de graaf drie pond heeft betaald en aan de schuldeiser de schade en de schuld, en aan de schout zal hij betalen volgens het oordeel van de schepenen. Als de balling binnen de stad komt, zal de schout de balling na hem samen met de schepenen en de andere poorters gearresteerd te hebben voor de schuld, voor de ban en voor de schade, in goede en zekere gevangenschap houden totdat hij de schuld en de schade en de boete aan de graaf volledig heeft betaald.
33. Evenzo als een banneling hardnekkig de stad mijdt, zal de schout samen met de poorters de schuld, de schade en de boete betalen uit de goederen van de banneling, als de schout daartoe bij machte is; als hij niet kan betalen vanwege zijn onvermogen, zal de graaf bij zijn eerstvolgende komst de schuld, de schade en de boete doen betalen.
34. Wie bij het luiden van de klok niet verschijnt, zal aan de graaf één pond betalen.
35. Voor een poorter die wordt gedood, zal door de verwanten van de dader een bedrag van 32 pond worden betaald en alle goederen van de misdadiger zullen van de graaf zijn; als hij in zijn eigen huis wordt gedood en hij werd daar aangevallen, zal voor hem 64 pond worden betaald. Als een schepen wordt gedood, zal 42 pond betaald worden; als hij is aangevallen in zijn eigen huis en hij wordt daar gedood, zal 84 pond worden betaald.
36. Als iemand vecht binnen de vrijheid, zal hij gedwongen worden daar een boete te betalen of hij zal verbannen worden.
37. Ieder die een dolk draagt, zal de graaf tien pond betalen. Ieder die hem in woede trekt, vijftien pond. Ieder die er een ander mee verwondt, zal zijn hand verliezen. Wie er iemand mee doodt, zal, als hij gevangen wordt, worden gedood.
38. Als iemand een taverne binnengaat om daar te drinken, moet de waard hem wijn schenken volgens de geijkte en verplichte maat; en wanneer hij, als hij een poorter is, naar zijn believen heeft gedronken, mag hij, als hij na het opmaken van de rekening niet direct kan betalen, weggaan tot de volgende morgen om de volgende dag de waard vóór de middag zijn wijn te betalen. Maar als hij de waard vóór het genoemd tijdstip de wijn niet heeft betaald en daarover bij zijn schout een klacht wordt ingediend, zal die schuldenaar aan de waard zijn wijn betalen en aan de schout drie schellingen en aan de waard twee schellingen ter genoegdoening.
39. Ieder die vanwege een valse maat, welke dan ook, is beschuldigd en door twee schepenen is veroordeeld, zal aan de schout drie pond moeten betalen.
40. Met betrekking tot een erfenis zal in Alkmaar tussen poorters de gewoonte in acht worden genomen zoals die daar tot nu toe in acht is genomen, nadat dit er evenwel aan toegevoegd is dat onroerend goed van poorters, of dat nu binnen Alkmaar ligt of buiten de vrijheid, volgens het erfrecht aan de naaste erfgenaam van zijn bloedverwanten toekomt, of dat nu een zoon is of een dochter.
41. Als iemand echter iets juridisch dat de schout aangaat met geweld uit de rechtszitting wegvoert, zal hij, als hij daarvoor door twee schepenen wordt veroordeeld, vijftien pond als boete geven aan onze schout of aan die van onze opvolgers.
42. Iedere poorter die een vrouw heeft die gewoon is brood te bakken of bier te brouwen, zal door haar toedoen brood kunnen verliezen tot één volle oven toe, zo ook één brouwsel bier, zonder dat haar man hiertegen een rechtsvordering kan instellen. Evenzo kan iemand, als zijn vrouw wollen of linnen garen pleegt te kopen, door haar toedoen een gewicht aan garen, dat steen wordt genoemd, verliezen. Als iemands vrouw echter niet in het openbaar handel pleegt te drijven, kan haar man door haar toedoen een schade oplopen van vier penningen.
43. Als gestolen goed bij iemand, die betrouwbaar is, aangetroffen wordt en de echte eigenaar heeft dat goed door middel van getuigen terug gekregen, zal die man zich tot drie keer toe kunnen rechtvaardigen, onder de voorwaarde evenwel dat die man daarna geen eed meer kan afleggen in een of andere rechtszaak, en hij die zijn goed heeft teruggekregen, zal de schout twee schellingen en de bode vier penningen betalen.
44. Bovendien hebben wij genoemde poorters zodanig recht verleend en gegeven, dat geen vreemdeling of buur van hen, noch een ridder, noch iemand anders enige poorter van Alkmaar om enige reden in genoemde stad of ergens in ons machtsgebied of dat van onze opvolgers tot een tweegevecht zal kunnen uitdagen, en ook niet de ene poorter een andere poorter.
45. Als iemand een ander binnen de vrijheid van de bovengenoemde stad met een scherp werktuig of met iets anders doodt en het werktuig wegwerpt, zal hij zich kunnen rechtvaardigen, tenzij hij door twee of meer schepenen is veroordeeld; als hierover ook een klacht wordt ingediend, moet hij om de veertien dagen en wel op drie dagen voor het gerecht gedaagd worden en als hij niet op zo'n vastgestelde dag verschijnt, zal hij worden veroordeeld en als vogelvrij worden beschouwd. Maar als binnen de termijn waarin diezelfde geweldpleger voor het gerecht wordt gedaagd, hij de schout om vrijgeleide verzoekt, maar het niet krijgt, zal hij geenszins veroordeeld kunnen worden.
46. Een vreemdeling zal geen getuigenis kunnen afleggen tegen een poorter.
47. Als een vrouw die gewelddadig is aangerand en verkracht, een klacht indient zonder zeven betrouwbare en eerzame getuigen, mannen zowel als vrouwen, moet zij niet de mogelijkheid hebben op grond van haar klacht een proces te voeren.
48. Als iemand goederen die hem als pand zijn gegeven een jaar en langer zonder protest bezit en iemand betwist zijn recht daarop, zal hij door alleen met de hand te zweren al het recht dat hij op de goederen heeft, bevestigen.
49. Als twee personen voor de schout gedaagd een proces voeren, moet van hen de ene die het proces verliest, aan de ander die het proces wint, de kosten betalen, met dien verstande dat hij die het proces heeft gewonnen, de waarde van zijn onkosten op grond van het advies van de [andere] schepenen met een eed zal vaststellen.

BRONTEKST 4

50. De bode zal een poorter alleen maar voor het gerecht dagen aan zijn eigen huis in aanwezigheid van twee of meer poorters.
51. Niemand mag het zich veroorloven de vergadering van schepenen te betreden, tenzij hij door de schepenen zelf is geroepen.
52. Niemand zal het vonnis van een schepen kunnen vernietigen, dat met het beraad van andere schepenen is geveld en bevestigd.
53. Als een vrouw met zeven betrouwbare en eerbare getuigen, mannen zowel als vrouwen, ter terechtzitting bewijst dat een bepaalde man schuldig is aan gewelddadige aanranding en verkrachting, zal die verkrachter met het doodvonnis gestraft moeten worden.
54. Als iemand een grondbezit of een onroerende goed van iemand koopt en dat volgens getuigenis van de schepenen gedurende een jaar en een dag of langer zonder protest bezit, zal de bezitter van dat grondbezit of onroerend goed na de genoemde termijn aan niemand verantwoording hoeven af te leggen, ook als hij daarover wordt aangeklaagd.
55. Ieder die nadat hij door de schout of de bode in aanwezigheid van twee poorters in de stad is gearresteerd, zonder verlof van de schout de stad verlaat en hieraan door twee schepenen is veroordeeld, zal de schout 45 schellingen als boete betalen.
56. Ieder die iemand wegens een schuld op een terechtzitting aanklaagt en daarvoor geloofwaardige getuigen heeft, moeten alleen de getuigen getuigenis afleggen met een eed, maar de klager zal geen eed hoeven af te leggen.
57. Nadat iemand poorter is geworden, zal hij aan niemand horig hoeven te zijn, maar zal hij de vrijheid genieten volgens het recht van de stad.
58. Bovendien moet men weten dat zonen van priesters of lieden die niet uit een wettig huwelijk zijn geboren, geen getuigenis behoren af te leggen noch verplicht zullen worden een getuigenis af te leggen ten nadele van de goederen of van het leven van een poorter.
59. Als iemand binnen de stadsvrijheid van Alkmaar grond heeft tegen betaling van een jaarlijkse tijns, zal hij deze, mits de tijns betaald wordt, bezitten zolang hij leeft, of vrij kunnen verkopen na betaling van de dubbele tijns aan de heer van die grond. Maar als de man of de vrouw die de tijnsgrond bezit overlijdt, zal de naaste erfgenaam deze grond volgens het erfrecht verkrijgen na betaling van de dubbele tijns aan de ware heer van de grond, en zo van geslacht op geslacht tot in eeuwigheid.
60. Maar als iemand binnen de vrijheid van Alkmaar een ander kwetst of verwondt, terwijl de klok wordt geluid vanwege het gemeenschappelijke belang van de stad of binnen drie dagen na het luiden van de klok, zal hij ons tien pond betalen, aan de gekwetste tien pond, als hij door twee schepenen wordt veroordeeld.
61. Bovendien hebben wij de schepenen van Alkmaar toestemming gegeven om in overleg met onze schout nieuwe statuten of voorschriften te maken geldig voor een half jaar of een heel jaar, die de schepenen hebben bekrachtigd als nuttig voor de gemeenschap of de meerderheid, waarbij onze rechtsmacht in dezen behouden blijft.
62. Iedere poorter die de gemeenschap niet helpt om vreemdelingen te verdrijven, opdat zij niet iets doen tegen het recht van de stad Alkmaar, zal aan ons een pond betalen en gedurende een heel jaar het poorterschap verliezen.
63. Evenzo dragen wij aan de voornoemde poorters in deze instructies op dat zij door het afleggen van een eed bekrachtigen dat een ieder voor een ander zijn recht duurzaam zal maken.
64. Als echter een poorter een schuldenaar van een medepoorter van hem in zijn huis ontvangt, terwijl de schuldeiser daar bezwaar tegen maakt, dan zal de gastheer die ontvangt, verplicht zijn tegenover zijn medepoorter, de schuldeiser, verantwoording af te leggen over het geld dat de gast die ontvangen is, hem schuldig is.
65. Elk pand en in onderpand gegeven goederen, hetzij in natte, hetzij droge zaken, hetzij in tienden, hetzij in andere goederen, zullen wij of de graaf van Holland voor de voornoemde poorters overeenkomstig de gewoonte van de stad Alkmaar bewaren; en iedereen zal zijn medeburger trouw bijstaan bij het bewaren van de in onderpand gegeven goederen die zij voor het ogenblik bezitten, totdat zij vrijgekocht worden naar het goedvinden van de schuldeisers die ze in onderpand houden, en dit zullen de voornoemde poorters met een eed bevestigen.
66. Evenzo als iemand van de omwonenden na wettig te zijn aangemaand nalaat zijn schulden aan een poorter van Alkmaar te betalen, zal de schout samen met de poorters zoveel van zijn bezit nemen dat hij zijn schuldeiser naar behoren afbetaalt.
67. Bovendien als op verzoek van een edelman of een ministeriaal een poorter van Alkmaar wordt gedagvaard of aangehouden, zullen wij of de graaf hem zodanig behandelen dat wij er voor zullen zorgen dat de poorter en zijn goederen worden vrij gegeven, of zoveel van het zijne in beslag nemen, dat wij er voor zullen zorgen dat de poorter naar behoren tevreden wordt gesteld.
68. De poorters van Alkmaar zullen ons of de wettige heer van Holland in onze heervaart of die van de wettige heer van Holland na tien jaar dienen met zoveel mannen;
69. evenzo zullen zij ons of de wettige heer van Holland na de voornoemde tien jaren op een nader te bepalen tijdstip de precarie oftewel bede betalen,
70. of als het gebeurt dat de wettige heer van Holland naar het hof van de keizer reist, of trouwt of tot ridder wordt geslagen, of een van zijn zusters trouwt, of een broer of zoon van ons of de wettige heer van Holland ridder wordt of trouwt, zullen zij bij ieder van die gelegenheden zoveel pond betalen, als wij, nadat de genoemde tien jaren zijn verstreken, in onze raad en met de schepenen van die stad naar redelijkheid meenden te moeten schatten en vaststellen; want wij meenden hen als bijzondere gunst gedurende de voornoemde tien jaren geheel en al vrij te moeten stellen van alle hierboven genoemde heffingen met uitzondering van de heervaart tegen de (West-)Friezen.

Opdat evenwel de vrijheid en alle voorgenoemde zaken die in deze oorkonde uitdrukkelijk zijn vervat, van kracht en onaangetast blijven en tot in eeuwigheid durende, hebben wij bevolen deze oorkonde daarvan te vervaardigen en met het zegel van onze heerschappij te bekrachtigen.
Gegeven te Leiden op 11 juni, het 12de jaar van de indictie, in het jaar van de Heer 1254.

Het stadsrecht Alkmaar - verdiepingsopdracht

Namen van groepsleden:
Onze onderzoeksvraag: **Wat zijn de belangrijkste rechten en plichten van de poorters van Alkmaar in de 13e eeuw?**

Nummer(s) wetsartikel	Informatie uit het artikel, passend bij de onderzoeksvraag

Antwoord op de onderzoeksvraag:

Wat zijn de belangrijkste rechten en plichten van de poorters van Alkmaar in de 13e eeuw?

Het stadsrecht Alkmaar - verdiepingsopdracht

Namen van groepsleden:
Onze onderzoeksvraag: **Hoe was de positie van de vrouw in middeleeuws Alkmaar?**

Nummer(s) wetsartikel	Informatie uit het artikel, passend bij de onderzoeksvraag

Antwoord op de onderzoeksvraag:
Hoe was de positie van de vrouw in middeleeuws Alkmaar?

Het stadsrecht Alkmaar - verdiepingsopdracht

Namen van groepsleden:
Onze onderzoeksvraag: **Wat vertelt het stadsrecht van Alkmaar over de economie van de stad?**

Nummer(s) wetsartikel	Informatie uit het artikel, passend bij de onderzoeksvraag

Antwoord op de onderzoeksvraag:

Wat vertelt het stadsrecht van Alkmaar over de economie van de stad?

Het stadsrecht Alkmaar - verdiepingsopdracht

Namen van groepsleden:
Onze onderzoeksvraag: **Wat waren de grootste inkomstenbronnen voor het stadsbestuur van Alkmaar?**

Nummer(s) wetsartikel	Informatie uit het artikel, passend bij de onderzoeksvraag

Antwoord op de onderzoeksvraag:

Wat waren de grootste inkomstenbronnen voor het stadsbestuur van Alkmaar?

Het stadsrecht Alkmaar - verdiepingsopdracht

Namen van groepsleden:
Onze onderzoeksvraag: **Wanneer moesten burgers hun individuele belangen opzij zetten voor het collectieve stadsbelang?**

Nummer(s) wetsartikel	Informatie uit het artikel, passend bij de onderzoeksvraag

Antwoord op de onderzoeksvraag:

Wanneer moesten burgers hun individuele belangen opzij zetten voor het collectieve stadsbelang?

Het stadsrecht Alkmaar - verdiepingsopdracht

Namen van groepsleden:
Onze onderzoeksvraag: **Wat waren veel voorkomende misdaden in Alkmaar en hoe werden deze bestraft?**

Nummer(s) wetsartikel	Informatie uit het artikel, passend bij de onderzoeksvraag

Antwoord op de onderzoeksvraag:

Wat waren veel voorkomende misdaden in Alkmaar en hoe werden deze bestraft?

Het stadsrecht Alkmaar - verdiepingsopdracht

Namen van groepsleden:
Onze onderzoeksvraag: **Hoe was het stadsbestuur in middeleeuws Alkmaar georganiseerd?**

Nummer(s) wetsartikel	Informatie uit het artikel, passend bij de onderzoeksvraag

Antwoord op de onderzoeksvraag:
Hoe was het stadsbestuur in middeleeuws Alkmaar georganiseerd?

Het stadsrecht Alkmaar - verdiepingsopdracht

Namen van groepsleden:
Onze onderzoeksvraag: **Welke regels had Alkmaar opgesteld om zichzelf te beschermen tegen bedreigingen van binnenuit en buitenaf?**

Nummer(s) wetsartikel	Informatie uit het artikel, passend bij de onderzoeksvraag

Antwoord op de onderzoeksvraag:

Welke regels had Alkmaar opgesteld om zichzelf te beschermen tegen bedreigingen van binnenuit en buitenaf?